

Számítógépes diskurzuselemzés – új lehetőségek a pedagógiatörténeti kutatások területén

---

Varga Kornél – Biró Zsuzsanna Hanna

Országos Neveléstudományi Konferencia

2007 október 25-27.

Budapest, MTA székháza

Pedagógiatörténeti Diskurzuskutató Műhely (PDM)

Megalakulás:

2007. februárjában az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatóiból

Alapítók, konzulensek:

- Németh András prof. (neveléstörténész, szakmai vezető)
- Bárd Edit (irodalomtanár), Biró Zsuzsanna Hanna (ált. és alk. nyelvész, nyelvtanár), Mede Perla (gyógypedagógus), Pap K. Tünde (irodalomtanár), Sanda István Dániel (építész-tanár), Varga Kornél (informatikus-oktatásfejlesztő)
- Állandó konzulens: Nagy Péter Tibor prof. (történész-szociológus)
- Felkért hazai konzulens: Kovács András prof. (szociológus-diskurzuskutató)

A PDM általános céljai

- Pedagógiai tárgyú diskurzusok feltárása, elemzése (elsősorban történeti aspektusból)
- Adatbázis-építés, szoftverfejlesztés
- A diskurzuselemzés, a tartalomelemzés és a tudományszociológia módszereinek összekapcsolása
- Az eredmények nyilvánossá tétele publikációk, konferencia-előadások, szimpóziumok formájában

A PDM első kutatási projektje egy nemzetközi kutatás adaptációjával

---

- Összehasonlító tudományszociológiai vizsgálat (Jürgen Schriewer vezetésével)
  - Első fázisában: a német és francia neveléstudományi kommunikáció összehasonlító vizsgálata néhány reprezentatív folyóirat tükrében (1955-1985)
  - Fő kérdések:
    - Mennyiben jellemző az adott országra, hogy a neveléstudomány mint önálló tudáslétrehozó és tudásreprodukáló közösség kialakult?
    - Milyen referenciális mezőben definiálja az adott ország neveléstudománya önmagát?
    - Nyitott vagy zárt a neveléstudományi kommunikáció más tudományágak felé?

A PDM első kutatási projektje egy nemzetközi kutatás adaptációjával

---

- A francia-német kutatás lépései
  1. A neveléstudomány képviselőinek kommunikációs tevékenysége (megjelenése szakmai folyóiratokban)
  2. A neveléstudományi folyóiratok szerzőinek tudományterületek szerinti besorolása
  3. A hivatkozásokban felbukkanó periodikák tudományterületek szerinti besorolása
  4. A neveléstudományi tanulmányokban leggyakrabban meghivatkozott szerzők (referenciaszemélyek) listája
  5. Azon személyek listája, akikről szövegek születtek

A PDM első kutatási projektje egy nemzetközi kutatás adaptációjával

---

- Módszertani problémák
  - Források sokfélesége
  - Egymástól független adatbázisok összekapcsolhatósága
  - Nem készült szövegbank → tartalom- vagy diskurzuselemzést nem akartak végezni

A PDM első kutatási projektje egy nemzetközi kutatás adaptációjával

---

□ Megoldások

■ Minden lépésnél azonos adatbázisokra támaszkodtunk

- A kiválasztott folyóiratok szövegeinek elektronikus változata → szövegrendező-szövegelemző szoftver
- SPSS adatbázis a szerzőkre vonatkozó adatokkal

■ Adatbankok összekapcsolása

- a szerzőkre vonatkozó független változók beépítése a szövegrendező/szövegelemző programba
- a szövegelemzés során megalkotott szövegváltozók beemelése az SPSS adatbázisba

→ Ugyanazon adatok felhasználásával lehet mind a szerzőkről, mind a tudományos kommunikáció jellemzőiről elemzéseket végezni

SPSS adatbázis

- Az adatbázis a szerzők és a szövegek statisztikai elemzésére egyaránt alkalmas
- Források:
  - A folyóiratok szövegeinek elemzésével létrehozott statisztikai adattáblák
  - Adatgyűjtés a szerzőkről
    - Folyóiratokban fellelt adatok (foglalkozás, munkahely, beosztás, minősítés)
    - MTA adatbázisok (köztestületi tagok adatai, kandidátusi és MTA doktori disszertációk adatbázisa)
    - MAB adatbázisok (PhD minősítettek, habilitáltak)
    - Ki kicsoda 2002
    - Pedagógiai Lexikon 4. kötet
    - ...